PRZYPISY

DO PRZEDSTAWIENIA „CZEKAJĄC NA GODOTA"

*) **Dwie odpowiedzi Becketta na pytania kim jest Godot:**

„Gdybym to wiedział, powiedziałbym to w sztuce".

„Gdyby Godot był Bogiem, to bym go tak nazwał".

*) **Allain Robbe — Grillet:** „Losem ludzi na scenie jest być na scenie, zajmować miejsce".

*) **Sylivan Zegel, autor pierwszej recenzji o sztuce Becketta:**

„Ci dwaj włóczędzy, którzy reprezentują całą ludzkość, wypowiadają uwagi, jakie mógłby poczynić każdy z nas, bawią się, nudzą, rozmawiają nie rozumiejąc się. Robią to wszystko, żeby mieć zajęcie. Dla zabicia czasu. Żeby żyć albo stworzyć sobie iluzję życia. Są pewni tylko jednego — że czekają na Godota. Kim jest Godot? Nie wiedzą".

*) **Samuel Beckett:**

„Joyce im więcej wiedział, tym więcej mógł. Jako artysta dążył do wszechwiedzy i wszechmocy. Ja pracuję pośród niemocy i niewiedzy. Nie sądzę, żeby niemoc była właściwie wykorzystana w przeszłości".

*) **„Spójrz no na tę chmurkę (...) Tam, w zenicie" —**

Aluzja do mitu o przyjęciu przez Jahwe ofiary Abla: Dym ofiary Abla poszedł prosto do nieba. Stąd chmurka „W zenicie". Sens tej aluzji uzasadnia podniesienie się bohaterów za chwilę: ofiara została przyjęta — bohaterowie, dotąd bezradni wobec swego upadku, teraz z łatwością się podnoszą.

*) **Jean Anouilh:** „Sztuka ta jest arcydziełem, które będzie wywoływało rozpacz ludzi w ogóle, a dramatopisarzy w szczególności, music-hallowym skeczem „Myśli" Pascala granym przez clownów Fratellini".

*) **Słownik współczesnego teatru francuskiego:**

„CZEKAJĄC NA GODOTA" (En attendant Godot), dwuaktowa sztuka Samuela Becketta wystawiona po raz pierwszy 5.I.1953 roku w teatrze Babylone w re-

żyserii Roger Blina z udziałem Luciena Raimbourga (Vladimir), Pierre Latoura (Estragon), Roger Blina (Pozzo), Jean Martina (Lucky).
Ta pierwsza sztuka irlandzkiego powieściopisarza piszącego po angielsku i po francusku była też pierwszym wielkim sukcesem tego, co już wtedy nazywano awangardą. Przewidywano kilka przedstawień, tymczasem sztuka utrzymała się na afiszu przeszło rok i niemal natychmiast trafiła na sceny całego świata (...).

*) **„Jeden z łotrów został zbawiony"** — por.

Sentencję św. Augustyna: „Nie rozpaczaj: jeden z łotrów został zbawiony. Nie pozwalaj sobie: jeden z łotrów został potępiony". (Św. Augustyn, „Wyznania"), która odnosi się do ustępu z Ewangelii św. Łukasza (23, 39-43), gdzie powiedziane jest, że spośród dwóch złoczyńców ukrzyżowanych razem z Chrystusem jeden Mu urągał, a drugi, przeciwnie, ujął się za Nim i prosił Go, aby pamiętał o nim w swoim Królestwie i że Jezus zapowiedział mu, iż jeszcze tego samego dnia znajdzie się z Nim w Raju.

*) **„(...) spośród czterech Ewangelistów (...) o zbawionym łotrze mówi tylko jeden (...). Z trzech pozostałych dwóch w ogóle nie wspomina o łotrach, a trzeci mówi, że obaj mu wymyślali".** — Niezgodność z „Nowym Testamentem". W rzeczywistości z trzech pozostałych jeden (św. Jan) nie wspomina o „Łotrach" mówiąc jedynie o jakichś „Dwóch Innych" (19,17), a dwaj (św. Mateusz i św. Marek) mówią, że obaj złorzeczyli (MT 27, 38 i 44; MK 15, 27 i 32).

*) **Alan Schneider:**

„Przez całe przedstawienie siedziałem na przemian zahipnotyzowany i ciekaw tajemnicy, zdając sobie sprawę, że na scenie działo się coś, co ogromnie poruszało widza. Kiedy bardzo stylizowany „księżyc" wzeszedł nagle i „zapadła" noc pod koniec pierwszego aktu, nie musiałem znać francuskiego, żeby zareagować. A kiedy na początku aktu drugiego nagle przedtem drzewko pojawiło się z maleńkimi zielonymi wstążeczkami jako liśćmi, ta prosta alegoria odrodzenia wręcz nierozsądnie mnie wzruszyła. Nie wiedząc, czego dokładnie doznaję, wiedziałem jednak, że jest to coś wyjątkowego i znaczącego we współczesnym teatrze. „Godot" zaczął wywierać na mnie wrażenie, od którego nigdy już się nie uwolniłem" (...)

*) **Samuel Beckett:**

„Zamieszczenie nie jest moim wynalazkiem (...) Jest wszędzie wokół nas i mamy tylko jedną szansę — dopuścić je do siebie. Jedyna szansa odnowy to otworzyć oczy i ujrzeć bałagan. Nie jest to bałagan, w którym można odnaleźć sens (...) znaleźć formę, która pomieści bałagan, oto zadanie artysty dzisiaj".

*) **„Zwłoka w nadziei ból czemuś zadaje"** (z wersji angielskiej). Jest to zniekształcone zdanie z „Przypowieści Salomona" (13,12). Dokładnie brzmi: „Zwłoka w nadziei ból sercu zadaje". Vladimir zapomniał słowa „Sercu". W wersji francuskiej: „Potrwa to długo, ale będzie dobrze". Żadnych odniesień literackich.

*) **Allain Robbe — Grillet:**

Wszystko dzieje się tak, jakby dwaj włóczędzy byli na scenie nie grając roli. Są tam, muszą się wytłumaczyć. Lecz nie wydaje się, żeby mieli, jako oparcie, z góry przygotowany tekst, sumiennie wyuczony na pamięć. Muszą wymyślać. Są wolni. Ta wolność jest oczywiście całkiem nieprzydatna. Tak jak nie mają niczego do recytowania, nie mają również niczego do wymyślenia, a ich rozmowa, nie podtrzymywana intrygą, ogranicza się do komicznych fragmentów, utartych odpowiedzi, żartów, bardziej lub mniej przekonywających fałszywych argumentów. Jedyną rzeczą, w której nie są wolni, której nie mogą uczynić, to odejść, przestać być tam. Muszą zostać, gdyż czekają na Godota".

*) **„A te są brązowe"** — z wersji angielskiej. We francuskiej:

„A te są żółte".

*) **Harold Pinter o Becketcie:**

Jest on najodważniejszym, najbardziej bezlitosnym spośród współczesnych pisarzy, im bardziej wpycha mi nos w gówno, tym bardziej jestem wdzięczny. On nie p... mi głupot, nie oszukuje mnie, nie puszcza do mnie oka, nie narzuca mi na nic recepty, ani drogi, ani objawienia, nie podsuwa mi miski pełnej okruszyn chleba, nie sprzedaje mi niczego, czego ja nie chcę kupić, on w ogóle nie dba o to, czy ja to kupię, czy nie, nie zakłina się. W porządku, kupię jego towar, jego haczyk, żyłkę i ciężarek, bo on nie zostawia za sobą kamieni nie przewróconych, u niego żaden robak nie zostaje samotny. On wydaje na świat piękne rzeczy. Jego dzieło jest piękne".

*) **„Jesień już czuć w powietrzu"** — z wersji angielskiej. We francuskiej: „chłodno jest właściwie".

*) **Madeleine Renaud:** „Można by pracować z Beckettem po dwadzieścia godzin dziennie i ani razu nie zobaczyć go wyłączonego albo rezygnującego ze swego dystansu. Najlepszym sposobem na zrozumienie go jest czytanie jego prac bez dopatrywania się w nich jakiejkolwiek innej filozofii aniżeli wielkiej litości dla człowieka".

*) **Uzasadnienie nagrody Nobla dla Becketta w 1969 roku:**

za twórczość, która „W nowych dla dramatu i prozy formach ukazuje wzniosłość człowieka w jego skrajnym opuszczeniu".

*) **Allen Ginsberg:**

„Sądzi się, że post-Einsteinowska nauka dotarła do granic subiektywnego poszukiwania, przy czym kwestionuje się narzędzia samego badania, ludzki badawczy mózg podlega analizie tak długo, póki jest zdolny analizować sam siebie, by przekonać się, w jakim stopniu struktura umysłu — mózgu determinuje interpretację „zewnętrznego wszechświata" — według współczesnej koncepcji zawartego w umyśle i nie posiadającego żadnej obiektywnej formy poza badającym go umysłem".

*) **„Atlas syn Jowisza"** — niezgodność z mitologią grecką. Atlas był synem Japeta.

*) **Samuel Beckett:** „Mogę tylko sprzeciwiać się próbom wciągnięcia mnie w jakiekolwiek wyjaśnienia. I podkreślać wyjątkową prostotę sytuacji dramatycznej oraz rozwiązania. Jeśli to im (krytykom) nie wystarcza, a to im oczywiście nie wystarcza, wystarcza to nam, gdyż nie będziemy wyjaśniać tajemnic, które oni stworzyli".

*) **„Vaucluse"** — nazwa regionowe na południu Francji, gdzie autor ukrywał się podczas II wojny światowej.

*) **„Tam, niżej, wszystko było czerwone"** — aluzja do II wojny światowej. W znaczeniu: Poza Vaucluse, które znajduje się na wyżynie, wszystko było we krwi.

*) **Samuel Beckett:** „Napisałem całe moje dzieło bardzo szybko, od 1946 r do 1950 roku. Później nie stworzyłem już nic wartościowego. Niektórzy pisarze piszą coraz łatwiej, dla mnie obszar możliwości zmniejsza się wciąż" (wypowiedź z 1956 roku).

*) Na pierwszej stronie rękopisu „Czekając na Godota" widnieje data „9 październik 1948", na ostatniej — „29 stycznia 1949". Sztuka napisana więc została w niespełna cztery miesiące, a autor liczył sobie wówczas 42 lata.

„Poligrafika" B-ce, z. 1043 — 1000 (C-7-254)

SAMUEL BECKETT

CZEKAJĄC NA GODOTA

(En attendant Godot)

przekład — Antoni Libera

obsada Artur Steranko

Vladimir . . . . . ~~PIOTR SZALIŃSKI~~

Estragon . . . . . TADEUSZ MADEJA

Pozzo . . . . . WŁADYSŁAW JEŻEWSKI

Lucky . . . . . STEFAN BURCZYK

Chłopiec . . . . . JANUSZ NOWAK

reżyseria i scenografia

JANUSZ KOZŁOWSKI

sufler
Grażyna Nowak

inspicjant
Mirosław Łoszewski

premiera — czerwiec 1986 r.

wykorzystane w programie cytaty pochodzą z następujących źródeł:

— „Literatura Na Świecie" nr 5/75, nr 4/81
— Samuel Beckett, „Czekając na Godota, PIW, Warszawa 1985
— Alfred Simon, „Słownik współczesnego teatru francuskiego", WAiF, Warszawa 1979
— Jan Błoński, Marek Kędzierski, „Beckett", Warszawa 1982

redakcja programu: Elżbieta Lenkiewicz, Janusz Kozłowski

reprodukcje zdjęć: Tadeusz Trepanowski

cena programu egzemplarz bezpłatny